

Årsager:

Arvelige – Medfødte – Erhvervede

Årsager til handicap: Kort og firkantet udtrykt

Har du på forhånd en viden, kan du springe kapitlet over, vil du vide mere, må du gå til andre kilder. Emnet er så kæmpestort, at det helt og aldeles falder uden for denne bogs rammer.

Den almindeligste definition – inddeling er:

1. Arvelige

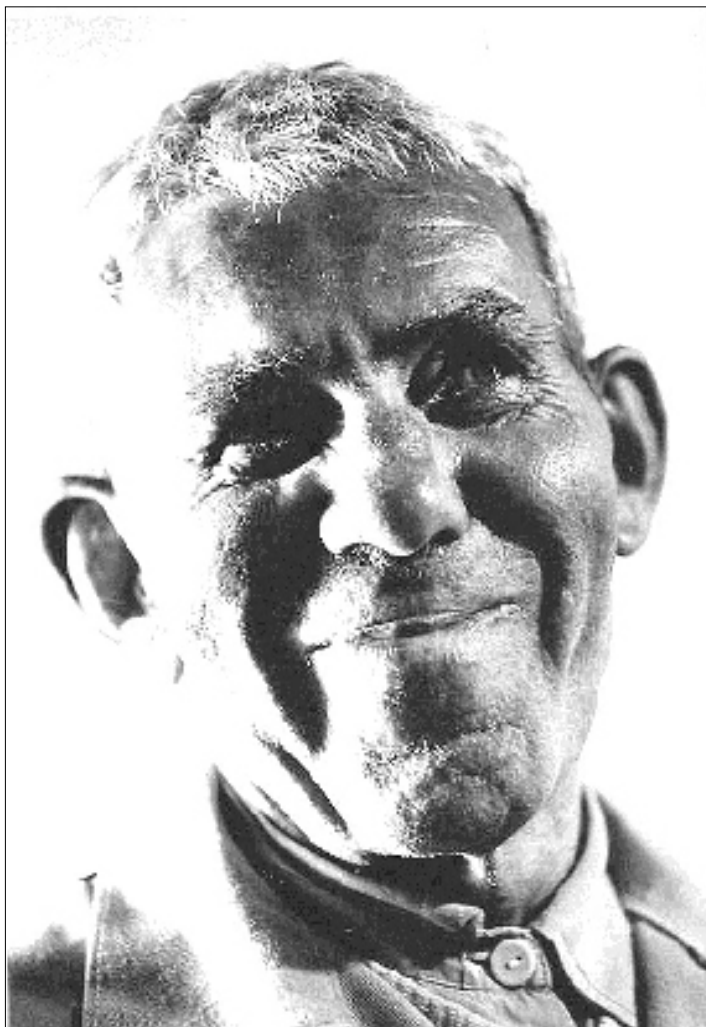
2. Medfødte

3. Erhvervede – årsager.

4. Et mere end mangelfuldt belyst område er miljøskader, hvor nogle kan have medført arvelige ændringer og andre må placeres som erhvervede skader. Det vender vi tilbage til.

ad 1. Arvelige – genetiske årsager defineres som værende egenskaber eller mangel på samme i generne, i arveanlæggene. Gener i henholdsvis æg og sædceller indeholder afhængigt af genernes kombination ved sammensmeltningen det nye individs egenskaber.

ad. 2. Medfødte årsager kan være fosterets fejludvikling efter æg og sædcellens sammensmeltning. Sagt på anden vis fejludvikling under svangerskabet fra befrugtning og til fødsel er sket.

Arne trodsede profetierne. I almindelighed regner man med, at en lang række sygdomme forkorter mongolernes levetid. Da jeg forlod Oasen var Arne med 60 år på bagen stadig sund og frisk.

ad. 3. Erhvervede eller bedre udtrykt pådragede årsager, er skader sket under fødsel eller senere i individets liv.

Arvelige årsager:

Downs syndrom: mongolisme;

opkaldt efter den britiske læge J. Langdon H. Down er en svær form for åndssvaghed, som giver typiske legemlige forandringer, bl.a. i ansigtstræk med lighedstræk fra den mongolske race.

Den tidligere betegnelse «mongol – idioti er ændret til Downs syndrom». WHO (The World Health Organization) droppede betegnelsen «mongolisme» i 1965.

Normalt har vi 46 kromosomer, bestående af 23 par. Et par af disse kromosomer er kønskromosomer (X og Y kromosomer), de 22 andre kromosompar er ens for både mænd og kvinder.

Mennesker med Downs syndrom har et ekstra kromosom og kommer derfor op på 47 kromosomer. Mongolide har et ekstra 21. kromosom, og derfor kaldes Downs syndrom også for Trisomi 21 (tri = 3 og somi = krop. Det sidste henviser til, at kromosomer ligner små kroppe).

Langt de fleste mennesker med Downs syndrom (94 %), har trisomi 21. Af de resterende 6 % har 5 % såkaldt translokation, der er arveligt, og den sidste 1 % har såkaldt mosaik-trisomi 21, hvor celler med et ekstra kromosom 21 er blandet med celler, der har normalt kromosomtallet.

Risikoen for at føde et barn med Downs syndrom er relativt konstant før kvindens fyldte 35. år, ca. 0,05 %. Fra 37-årsalderen stiger risikoen, og er ca. 0,5 % ved 37 år, 1 % ved 40 år og 5 % ved 45 år. Til sammenligning er risikoen for spontan abort efter en moderkage biopsi eller fostervandsprøve 1 %, uanset kvindens alder. Desuden stiger risikoen hvis forældrene i forvejen har ét eller flere børn med trisomi 21, eller har aborteret ét eller flere fostre med trisomi 21.

I 1999 viste en undersøgelse, at andelen af mongolbørn født i Danmark har været uforandret de seneste 25 år. Dette fremgår af de seneste tal fra Cytogenetisk Centralregister på Århus Kommunehospital, der dermed peger i en anden retning end medieomtalen, der gik på en betydelig stigning i antallet af mongolbørn.

Tallene viser, at andelen af børn født med Downs syndrom – mongolisme – har været stabilt gennem et kvart århundrede med et mongolbarn for hvert 1000 fødte børn.

Arveanlæg

generne, hvor vore egenskaber på godt og ondt har ligget gemt; ikke blot de umiddelbart synlige egenskaber, f. eks. øjenfarve, hårfarve, men også de mere skjulte som f. eks. kreativitet, musikalitet osv. I dag kan man takket været videnskabelige fremskridt forholdsvis sikkert analysere og påvise egenskaber i generne.

De arvelige egenskaber deles i: dominante og vigende egenskaber.

De vigende egenskaber kan springe et eller flere led (generationer over), men kan ligge skjult i individets arvmasse. Eks. Ordblindhed, farvesans, hår og hudfarve.

Arvebiologisk Institut har igennem årene registreret nyfødte og deres familier i tilfælde, hvor handicap er forekommet for at kortlægge årsagssammenhænge.

Men forskning og de tekniske fremskridt har allerede og vil sandsynligvis radikalt ændre på forekomsten af handicaps.

De vigende egenskaber har i lande med racistisk diskrimination forvoldt problemer. I USA fødte en berømt, hvid kvinde et barn, hvis hudfarve pegede mod en farvet fader. Trods kvindens påstand om at have ført et ægteskabeligt sobert liv og så absolut havde været sin hvide ægtemand tro, blev hun forfulgt og tvunget til flugt til Sovjet.

I Sydafrika opstod talrige tilfælde under apartheidstyret, hvor «hvide» forældre stod med «farvet» afkom. Her blev forældre på grund af lovene tvunget til at lade sig skille eller overgive deres barn til «farvede» medborgere.

ad. 4 Ændring af gener kan f. eks. ske ved (se side 44)

radioaktiv stråling eller kemiske stoffer – medicin – eksempelvis Thalidomid – kampstoffer anvendt i krigshandlinger som Dioxin – kaldet Agent Orange – depleted ammunition anvendt i Golfkrigen – Oliekrigen i Irak og Palæstina. Sådanne ændringer kan medføre mutationer, men oplysninger om, at disse kan bære de skadede gener videre til de næste generationer har ikke været tilgængelige fra videnskabscentre

Arvelige sygdomme. Forskellige former for åndssvaghed, ungdomsløvsind (skizofreni), maniodepressiv psykose, psykopati, visse tilfælde af epilepsi, syns- og hørehandicap, samt andre misdannelser og sygdomme i forskellige organer og legemsdele kan nedarves.

Den erhvervede viden, blev omsat i restriktioner lovgivningsmæssigt, således, at beslægtede personer med sådanne arvelige sygdomme i familien skulle søge tilladelse til indgåelse af ægteskab.

Medfødte årsager

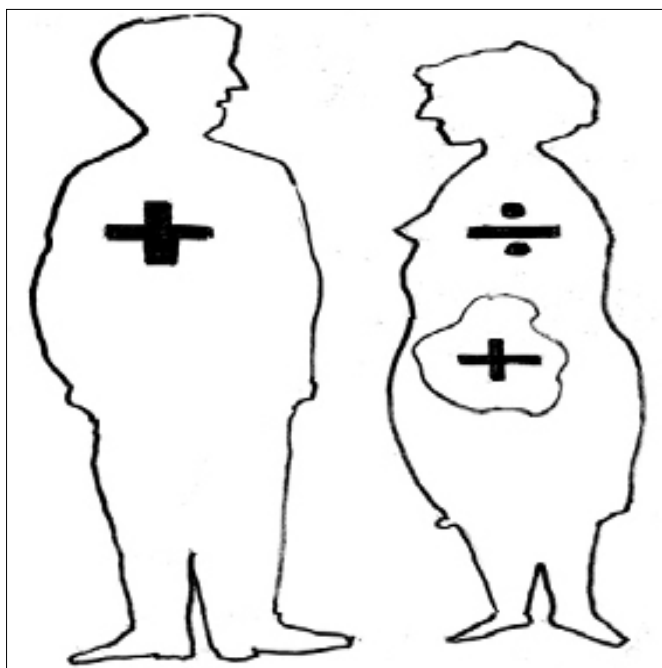
er unormale tilstande opstået fra undfangelse til fødsel. Fosteret kan fejludvikles under svangerskabet. Efter befrugtningen kan opstå ændringer forårsaget af sygdomme. Et eksempel er røde hunde. Pådrager den vordende moder sig denne sygdom, vil lægerne tilråde abort.

De tilfælde, jeg har arbejdet med, hvor moderen har haft røde hunde, og gennemført svangerskabet på trods af lægers råd om abort, har alle givet meget, svært handicappede børn og har efterladt familier i dyb tragedie.

Et svangerskab, hvor den vordende mor ryger som en skorsten, indtager narko, får elendig kost, eller lever under uharmoniske stressende forhold, kan påvirke fostrets udvikling i en uheldig og negativ retning.

Føllings sygdom: medfødt, sjælden stofskifte-unormalitet, der ubehandlet kan føre til åndssvaghed. En enzymdefekt bevirker, at patienterne ikke kan nedbryde aminosyren fenylalanin. Denne omdannes i stedet til fenylpyrodruesyre, som udskilles i urinen. Mellem femte og ti. ende dag efter fødslen tages en blodprøve, som undersøges. Prøven er frivillig, men tages i praksis på alle danske spædbørn. Hvis børnene hurtigt behandles med fenylalaninfattig kost, kan sygdommens udvikling hindres. Sygdommen er opkaldt efter nordmanden Asbjørn Følling (1888-1973). På John F. Kennedy Institutet har danske læger udført et arbejde, der er kendt på verdensplan, og som har reddet mange børn fra svære skader. Jeg kunne altid kende disse børn ved, at de havde en særlig lugt, de lugtede som mus.

**Forskel i blodtype
hos moder og foster
(rhesus negativ)**

Blodtypen Rhesus negativ hos den svangre kvinde kan, hvis den ikke stemmer overens med faderens, forårsage, at fosteret danner antistoffer til fare for sig selv og moder.

Med de nuværende lægeundersøgelser vil man, hvis denne ulighed konstateres, meget nøje følge kvinden under svangerskabet og eventuelt straks efter fødsel udskifte blodet hos den spæde. Skader er i vore dage bragt ned til det minimale.

På trods af, at udskiftning af blod umiddelbart efter fødsel kan redde sådanne børn, har religiøse fanatikere (Jehovas Vidner) forsøgt at modsætte sig dette. Domstolskendelse var klar - blodet skal udskiftes.

Den stærkt forbedrede helbreds kontrol under svangerskabet har bevirket, at det nødvendige beredskab oftest har stået klar ved fødslen og dermed nedsat antallet og graden af fødselsskader i almindelighed, (iltmangel osv.)

Erhvervede årsager – ulykker

Fødselsskader på grund af iltmangel, eller skader ved tangfødsler kan forårsage hjerneskade. Disse er nu sjældne i Danmark. Indførsel af sundhedspleje, har nedbragt omfanget af hjerneskader.

Af sygdomme skal her kun nævnes meningitis, som kan forårsage svære høre- og intelligensskader. Jeg har kun arbejdet med to personer, hvor meningitis var årsagen, begge var døde, de havde ingen eller meget ringe kontakt med andre. Begge blev populært betegnet som gardinbørn, idet de flagede og stormede rundt som hvirvelvinde, i vore dage benævnes de vist dampbørn.

Arbejds-, trafik-, ulykker i almindelighed

Drukneulykker – kvælningsulykker og arbejdsskader kan være årsag til hjerneskader. De omtales ikke her, da de falder uden for bogens rammer.

Kuvøsebørn

For tidligt fødte børn, der tidligere døde kort efter fødsel, kan i dag med den moderne teknik holdes i live. Læger stilles også her i den mere end vanskelige problemstilling. Skal vi fortsætte med at holde liv, ofte på trods af de pårørendes følelsesmæssige holdninger? Problemstillingen er analog f. eks. ved genoplivningsforsøg i forbindelse med ulykker (drukneulykker).

Sociale faktorer

Vi skal ikke langt tilbage i Danmarkshistorien, hvor oplysning om seksuallivet, prævention m.m. var tabuemne. Kønsrollemønstret var mandsdomineret, hvilket resulterede i mange uønskede svangerskaber. Under 1930. ernes arbejdsløshed var der en massiv nød i de fleste arbejderfamilier. En ufuldstændig eller helt og aldeles manglende information om prævention bevirkede, at børnerige familier på både 7-8-9-10 børn ikke var ualmindeligt i hjem, hvor forældrene var svagtbegavede og uoplyste.

Den eksisterende dobbeltmoral, hvor charmøren blev beundret, medens pigen, blev udstødt af venner og familie, henviste derfor kvinder til at føde sit barn – horeungen i rendestenen og måske senere til som en desperat udvej at gribe til kvindens ældgamle erhverv – prostitution. Kvinder fandtes kun i ringe omfang på arbejdsmarkedet i denne periode. Mange kvinder blev drevet til at få foretaget eller selv i desperation foretage indgreb. Kvinder med børn født udenfor ægteskab var ugleset og i deres «skam» kunne de drives ud på skråplanet.

Indgrebene blev ofte foretaget af kvaksalvere under mere end ufor-svarlige og uhumske forhold. Dette resulterede i mange kvinders død, eller langvarige sygdomme med efterfølgende sterilitet. Børn blev født handicappede. Forsorgsmedarbejdere kaldte dem strikkepindebørn. I førkrigsårene førte kvinder kampagner for den frie abort og støttedes bl.a. af lægen dr. Leunbach, som udelukkende af sociale hensyn gennemførte kvalificerede – men „ulovlige“ svangerskabsafbrydelser, som han blev dømt og straffet for. Disse problemer er i vore dage heldigvis næsten elimineret på grund af den forbedrede oplysning af børn og unge – retten til den frie abort og de bedre præventionsmuligheder.

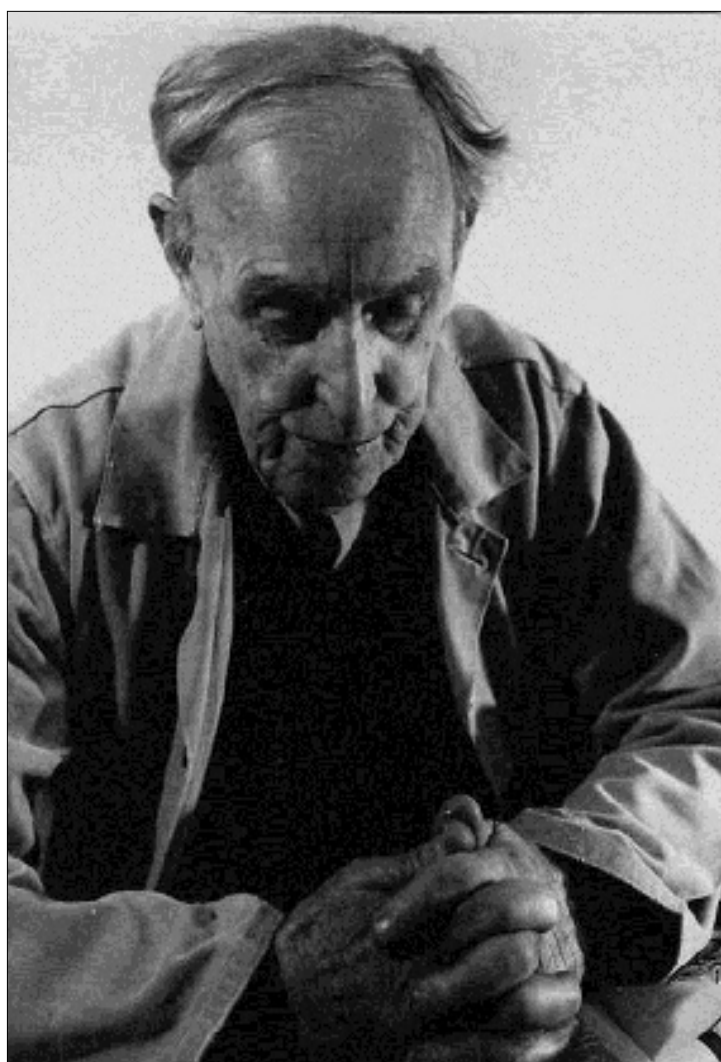

Udsnit af protestdemonstration i 1915. Udover at protestere mod den sociale nød (luk op for gassen) kræves moderbeskyttelse, hvilket jeg oversætter til et krav om ret til prævention og fri abort.

I dag fremsættes kvinders krav om ligeberettigelse primært i udviklingslande. Diskriminering og undertrykkelse af kvinder har umiddelbart sammenhæng med mænds udnyttelse af dem som forlystelsesobjekter og fødemaskiner. En stor børneflokk lammer kvindens valgmuligheder. Dansk præst brændte bøger i 1970. erne som protest mod den frie abort.

**Sociale årsager – konsekvens – kvaksalvere
fosterfordrivelse – strikkepindebørn
Forsorgen blev en skraldebøtte**

Gunnar var nr. 8 i søskendeflokken.

En arbejdsulykke kostede faderen livet. En enlig mor kunne ikke mætte de mange munde. Nogen egentlig undervisning fik Gunnar ikke hos os, men han fik sin gang i skolestuerne og fik sine læsefærdigheder fornyet. Vi lærte ham, at gå på bibliotek. Her hjalp man ham, han blev en af læsesalens flittigste gæster.

Gunnar inviterede mig til sin fødselsdag. Han betroede mig, at han med personalet havde lavet sildeanretninger med pilsner og snaps til.

Jeg gav ham en halv abe (snaps) i fødselsdagsgave.

Resultat? Et ramaskrig i den lokale presse, Oasegrisen. Skolelederen drikker alkohol og deler alkohol ud til åndssvage. Gunnars tilværelse fik noget mere indhold – bedre sent end aldrig, siger man.

Men åndssvag i klinisk forstand? Næppe?

Spastikere kan være højt begavede

Hjelmen tjener udelukkende til at mindske skader ved faldulykke

Cerebral parese – spasticitet

spastisk lammelse kan være opstået som følge af beskadigelser i storhjerne under fostertilstanden eller fødslen, eventuelt i den spæde alder.

Ytrer sig ved krampagtige arm og benbevægelser, ofte med svære taleforstyrrelser, som ofte har ført til fejl vurdering af individets intelligens.

Mange børn er blevet pådraget hjerneskader ved banale ulykker, som skyldtes blot et øjeblikks uopmærksomhed eller ubetænksomhed.

Gang på gang fremgik dette af barnets journal. Familien kunne eksempelvis undskyldende forklare, at barnet var faldet ned fra et bord eller en stol, eller et billede var faldet ned og ramt barnets hoved.

Disse ulykker var hyppige, men i nogle tilfælde dækkede undskyldninger over, at forældre havde sjusket eller øvet vold mod et skrigende spædbarn. Den egentlige årsag er rimeligvis elendige sociale forhold og igen manglende oplysning.

Andre betegnelser

Pseudodebilitet = falsk dumhed

udviklingshæmning, hvor et lavt intellektuelt præstationsniveau ikke skyldes en arvelig disposition, som det ofte er tilfældet ved egentlig debilitet, men skyldes: f.eks. psykiske konflikter i opvæksten, som har hæmmet den intellektuelle udvikling.

Optagelseshjem, opdragelseshjem, var institutioner, hvor barnet blev anbragt. Disse var bestemt til midlertidig optagelse af børn, der stod uden forsørger, eller hvis forældre midlertidigt var ude af stand til at sørge forsvarligt for dem og derfor havde fremsat anmodning om at få barnet anbragt på et optagelseshjem.

Angst, frygt, utryghed, autoritære foranstaltninger, streng tugt, eller udtrykt på min facon manglende stimulation –

barnet gik for lud og koldt vand. Børnearbejde, en meget kort snor, masser af øretæver og få glæder lå oftest bag definitionen.

Man skal dog ikke udelukke, at børns skolemæssige præstationer har forbindelse med henholdsvis sympati for eller imod en underviser, og at mange med en mur af tavshed, forsøger at skjule en underlegenhed, medens andre af dovenskab ved at klynke appellerer til andres hjælp-somhed – hypokondri er vel for stærkt et udtryk –

men under visse forhold og i visse situationer **kan det betale sig at spille dum.**

Infantil psykose

var en samlebetegnelse for psykoser, som var brudt ud i barndommen. Den kan skyldes organiske defekter og eller miljøbetingelser.

Tidlige udbrud er oftest forbundet med uhelbredelighed, idet almene psykiske evner som f. eks. sprogtilegnelse vanskeliggøres. Jeg kommer senere mere ind på dette begreb og beskriver senere et tilfælde af infantil autisme, Petter. Psykotiske børn blev igennem mange år anbragt under Åndssvageforsorg, da der ikke fandtes andre anbringelsesmuligheder, endsige behandlingsmuligheder.

Forældreforeningen Barnets Blads artikler beskrev udmærket nogle af de sociale faktorer. Samfundets svigt ved ikke at forebygge og eksempler (cases) på, når samfundet på grund af sine anstalter og dets personale forstærkede psykiske skader, og gjorde «kunden» endnu mere (kriminelt) uegnet til at føre en normal tilværelse.

Da argumenter og problemstilling er karakteristisk for den tid, og på en lang række punkter er sammenfaldende med den debat, som senere blev ført af Forældreorganisationen Evnesvages Vel i 1950. erne gengives korte uddrag fra Forældreforeningens Barnets Blad.

Uddragene angives kun som FBB, med årgang , nummer og sidetal. Bladet modtog økonomisk støtte fra Ellen Hørup, som var en flittig revser af Børne- og Ungdomsforsorgens anstalter og personale. Hendes stærkt kritiske artikler medførte, at man anlagde injuriersager mod hende. Flere af disse sager gik helt til Højesteret.FBB – 1943 - nr. 1 si. 8.

Raadgivning

I OPDRAGELSESPØRGSMAAL

<i>Ellen Siersted</i>	<i>Tage Philip</i>
Godthaabvej 131	Læge Frederiksborgvej 8
Telf. Gothaab 8434	Telf. Tage 3123

Undertegnede bestiller herved

»Barnets Blad«

Abonnementspris 3,50 Kr. aarlig (tilsendt pr. Post)

som betales forud pr. Giro (mindst 1/2 Aar) eller til Bladbudet med 30 Øre pr. Numer. Mindste Bestilling et Kvartal.

Navn.....

Stilling .....

Adresse.....

„BARNETS BLAD“
Andreas Bjørnsgade 13. K

Uddrag – karakteristiske klip

«Den skrækelige ungdom»

....Det er dog et fåtal af usædelighedstilfældene, som kommer længere end til børneværnene, men til gengæld har der for disse – af grunde, som ikke her behøver anføres – verseret et meget stort antal sager. (Disse grunde var danske damers omgang med Wehrmachtsangehöriger – feltmadrasser. 5000 børn blev født med tyske fædre, ÅS)

For de piger. Der fjernedes fra hjemmet var usædelighed årsagen i 75% af tilfældene i 1941 mod 43% i 1938. ....

men sammenlignet med nutidens sociale standard afslører børneforsorgen i alle dens grene så forfærdende mangler, fejl og misgreb, at det kun skyldes ukendskab til hele denne side af vort samfundsliv, at befolkningen ikke har rejst sig til en enig og harmdirrende protest. ...Vort krav er derfor:

Forældreforeningen Barnets Blads artikler beskrev udmærket nogle af de sociale faktorer. Samfundets svigt ved ikke at forebygge og eksempler (cases) på, når samfundet på grund af sine anstalter og dets personale forstærkede psykiske skader, og gjorde «kunden» endnu mere (kriminelt) uegnet til at føre en normal tilværelse.

Anstaltens pædagogik byggede på vold – voldspædagogik.

Stokkemethoden – børn og unge skal have faste rammer – børn og unge skal behandles konsekvent.

Resultat? Voldelige individer?

VOLD AVLER VOLD

Flere beretninger uafhængige af hinanden beretter om, at en væsentlig del af de danske, der meldte sig til de værste tyske, nazistiske terrorkorps, stammede fra disse opdragelsesanstalter.

Frikorps Danmark – HIPO – Schalburgkorpset terroriserede deres landsmænd under den tyske besættelse. Måske var det en tak for sidst. Måske kendte de kun til vold og undertrykkelse.

En revision af børneforsorgslovene.

Indførelse af børnedomstole

således at forældre og børn får samme retsbeskyttelse, som man giver selv den værste forbryder...”

FBB – marts 1943 - si 2-3

.....en undersøgelse foretaget for Landsnævnet for Børneforsorg vedrørende miljøforholdene, fjernelsesgrundene, intelligensforhold mv. for 900 børn, som i 1938 blev fjernet fra deres hjem, har vist, at af de børn, som blev fjernet på grund af forseelser af alle slags, herunder særlige lovovertrædelser, var 28 % sinker eller åndssvage (medens den tilsvarende procent blandt almindelige skolebørn kun er 7 %)

Psykiske forhold har således spillet en betydelig rolle, og til de børn, hvis intelligens er under normalen, føjes et betydeligt antal børn, der har andre lidelser, som f.eks. psykopati.

De fjernede børns opvækstforhold har været ganske overordentlig slette. Ca. 60 % af forsørgerne til de børn, der blev fjernet pga. forseelser, havde under 2.000 kr. i årsindtægt, og boligforholdene var væsentlig dårligere end normalt.

I 37 % af hjemmene var 4 hjemmeværende børn eller flere. Medens dette kun er tilfældet i 7 % for almindelige arbejderfamilier.

25% af de fjernede børn er født uden for ægteskab, medens det normale er 10 %.

Kun 37% boede hos samlevende forældre. citater slut,

Den pædagogiske indsats var autoritær med nazistiske træk, som terror, og prygl. Når det ikke slog til serveredes isolering i dunkelcelle. Disse blev kaldt betænkingsrum.

Drengen på billedet har stjålet en pølse hos en slagter. Han anholdes og bringes til afhøring på stationen.

Her tilstår han. Lærdommen i mine barneår var:

Tilstå aldrig noget, du selv har gjort. Hulk, tør snot ud over hele hovedet og lad jammeren lyde. Du vidste ikke, du troede ikke.

Tidens pædagogik var trusler, oftest dog tørre tæsk.

Hvad har handicaporganisationer gjort?

Mutationer – miljøskader i vore dage

Sovemidlet Thalomid er almindeligt kendt som forårsagende svære skader på fostre, men andre skader forårsaget af et forurenede miljø er kendte, men da den kemiske industris økonomiske og militære interesser lægger hindringer i vejen for en formindskelse eller bekæmpelse, står det mere end sløjt til med effektiv forebyggelse af sådanne skader. Så vidt jeg kan skønne har handicaporganisationer intet gjort.

Stråling

Denne kan være forårsaget af arbejdsskader hos forældrene i forbindelse med arbejde på røntgenafdelinger eller lign. Svære skader er målt i områder hvor atombomber er nedkastet (Japan – Stillehavet – Sovjet).

Trods mangeårige undersøgelser i Japan foreligger endnu ikke entydig bevisførelse for de genetiske skaders art og omfang.

I det tidligere Sovjets og USA's forsøgsområder med atomvåben foreligger materiale om skader på naturen, befolkningen og personel. I Golfkrigen brugtes en særlig ammunition (Depleted Uranium), der har bevirket uhyggeligt store antal af misdannede børn i Irak. Tilsyneladende er der også her tale om påvirkning af arveanlæggene.

Dioxin – Agent Orange

I Viet Nam nedkastedes mange kemiske midler bedst kendt er Agent Orange (Dioxin) og Budweiser, som var «øl», med narkotika, iblandet forskellige medicinske præparater med langtidsvirkning.

Et forsonende element i krigsførelsen var, at amerikanerne nedkastede opvaskningsmidler (sulfosæbe) i regntiden over junglestierne, hvilket medførte, at de små barfodede «skævojere» gled på de glatte stier, når de trækkende med deres cykler forsøgte at få forsyninger frem.

I Viet Nam træffes stadig mange uhyggelige varianter af mutationer, frit placeret på gader og stræder. Dioxin spredtes også ved ulykken i Seveso i Nord Italien. Affaldsstofferne forsvandt sporløst i Forbundsrepublikken Vesttyskland. Der var tale om mange lastvognstog. Bestemmelsessted sandsynligvis nedlagt mine i DDR (Østtyskland).

De overlevende ofre fik udbetalt kæmpeerstatninger mod at afholde sig fra at føre erstatningssager mod forurenere og i øvrigt holde mund. Sagen blev fejret godt og grundigt ind under div. gulvtæpper, hvor lignende sager ligger fra kemiske værker i USA og Indien.

Tungmetal – forgiftning

Bly - cadmium – kviksølv forgiftninger rammer oftest centralnervesystemet, ofrene minder en del om spastiske lammede. Mest omtalt er katastrofer fra egne af Japan, hvor befolkningens kost overvejende bestod af fisk fra forurenede floder.

Indsamling og destruktion af brugte batterier i vore dage er et af mange vidnesbyrd om, at man har erkendt farerne.

Generelt kan udtales, at en betydelig formindskelse af menneskelige lidelser i form af handicappede børn, født handicappede på grund af tilsvining af miljøet kunne opnås ved en målrettet indsats, men de økonomiske interesser fra f. eks. den kemiske industri og våbenindustrien er for store.

Ved lobbyarbejde gøres politikerne tavse og måske også handicaporganisationernes ledelser, da deres passivitet er bemærkelsesværdig.